

### Prosvetiteljstvo – racionalizam

Prosvećenost je idejni intelektualni pokret u Evropi u 18. veku. Racionalizam potiče od reči racos, što znači razum (latinska reč)

- kult razuma
- otvaranje gradjanskih škola
- verska tolerancija

Značajni vladari (prosvetitelji) bili su Marija Terezija, Josif. Po Josifu racionalizam je dobio drugi naziv, „josefinizam“.

18. vek se naziva još i filozofskim vekom, prosvećenim vekom, vekom razuma i svetlosti, vekom knjige. Izvori: Dekart, Džon Lok.

Tabula rasa – naš duh je prvobitno prazan beli papir bez ikakvih sadržaja na sebi. Osnovna ideja prosvetiteljskih filozofa bila je da se čovek radja po prirodi dobar, da mu je duša čista kao neispisan list hartije tj. „tabula rasa“, a da od iskustva zavisi kako će ta hartija biti ispisana, zato prosvetitelji u pravilnom vaspitanju vide glavno sredstvo za formiranje čoveka i razumno uređenje njegovog života i društvenog poretka. Lepa književnost treba da zabavi, ali i da pouči.

Književne vrste u ovom periodu: obrazovni roman, basne, rasprave, poučni spisi, izreke.

Prosvećenost je epoha proze. Dela: Danijel Defo „Robinzon Kruso“, Džonatan Sift „Guliverova putovanja“, Monteskijske „Persijske pisma“, Volter „Rasprava o toleranciji i filozofski račnik“, Žan Žak Ruso „Emil“, Didro pokretač enciklopedije(u 17. svesaka).

Barok je nastao od reči barroco, naziv za nepravilni dragi kamen, neobradjene perle, a zatim sve što je pretrpano, grubo. Dolazi posle renesanse i traje od 1570. – 1670. godine. Barokni stil karakteriše se izrazitim prodorom hrišćanske mistike, glavne stilske karakteristike su pominjanje izražajnih sredstava i prenatrpanost u izrazu. Italija je kolevka barokne književnosti.

Barokne tendencije u srpskoj književnosti:

- velika seoba srba 1690.
- Dve struje u književnosti, tradicionalna i savremena.

- Uticaj narodnog jezika
  
- G. S. Venclović i Z. Orfelin